

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

[Ḥamishah Ḥumshe Torah]

‘im targum Onkelos, u-ferushe Rashi u-ve’ur ye-targum Ashkenazi

Sefer Va-yikra

Premsla, Yitshaq Itsaq ben Tsevi Hirsh

Ofenbakh, 568 [1807 oder 1808]

1

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10127

אכער ניבט אכואגדערן • דער פריזטער זאלל עז אויף דעם ארטאר , אויף דעם האלץ שטאם וועלכר איבער דעם פייאר ליגט , אין רויך אויפגעהן לאסען : עז איזט איין גאנצען אפפער , פאם פייאר צו פערצעהרן , צום אנגענעהרמן גערוך דעם עוויגען צו עהרען :

יבדיל והקטיר ארתו והכהן המזבחה על העצים אשר על האש עלה הוא אשה ריח ניהח ליהודה: ס ב א ונפש כי תקריב קרבן מנחה ליהודה סלת

ב (א) ברינגט יעמאנד איין שפיוועאפפער דעם עוויגען צו עהרען , זא

ר ש י

תרגום אונקלוס

ויסענהו כסע הגדי וגו' (שופטים י"ד) : בכנסיו • עס כנסיו אינו צריך למרוט כנפי כותו : בכנסיו . כוכה ממש והלא אין לך הדיוט שמריח ריח רע של כנפים נשרפים ואין כפשו קנה עליו ולמה אמר הכתוב יקרי' כדי שיהא המזבח שבע ומהודר בקרבנו של עני : לא יבדיל • אינו מפרקו לגמרי לשתי סתיכות אלא קורעו מנגבו * כאמר בעוף ריח ניהוח וכאמר בבהמה ריח ניהוח לומר לך אחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיכוון את לבו לשמים :

לא יפריש ויסיק תיה פהנא למדבחה ער אעיא די על אשתא עלתא הוא קורבן דמתקבל ברעוא קדם יי : ב (א) ונפש ארי יקרב קורבן מנחתא קדם יי סולתא

ב (א) ונפש כי תקריב לא כאמר נפש בכל קרבנות כדנה אלא במנחה מי דרכו

באור

(זבחים כ"ד ע"ב) יסע ולא הבדיל ואם הבדיל כשר , אשכז שסעו בכנסיו , שאילו אמר וסע אותו סתם , לא ידענו אם יאחז בשתי כנסיו ויסענו , או בשתי רגליו , או במקום אחר בגוף , לכן אמר בכנסיו שבהן יאחז ויסע , שלא הקפידה תורה שיהא השכוע על פני כל הגוף , ולשון הרב המעתיק (ער זאל עס בייא דען פליגלן אויף רייסן) , וכראה כדברינו : לא יבדיל , הכסף מן הגוף , ואם הבדיל כשר כמו שכתבנו , והטעם לפי שהוא אחר שהרבה דמו : והקטיר אותו , הגוף כי הקטרת הראש נאמר למעלה (פסוק ט"ו) : על העצים , כמו עולת בהמה , ושגם על והקטיר הראשון : עלה הוא , אעפ"י שאין תמות וזכרות בעופות , כאמר לשון זכר , שהזכר חשוב יותר או שגם על העוף : אשה , פרשטוהו (פסוק ט"ו) : ריח ניהוח לה , כאמר בעולת בהמה אשה ריח ניהוח , וכאמר כן בעולת העוף ובמנחה , ללמדך שאחד המרבה וא' הממעט ובלבד שיכוון לבו לשמים כך אמרו רבותינו ז"ל , וכל זה אם אין ידו משגת , ולכן אין בכך כלום , כי הוא ב"ה אינו צריך לכלום שהכל שלו , אבל כשאין בהשג יד המרבה משוכס ומקבל שכר , וכן הוא בכל העבודות נבינת לב ובגבורה , כשאדם עושה מה שצדקו לעשות , שיה לגדול ממנו העושה כפלים כפי כחו , כמו שנאמר בבית א' מספרנו גן נעול (סדר ד' סלון ב' ו"ג) :

ב (א) ונפש , מלת נפש בארטה במקומו , וכקראת כן בורת הסי , בעבור שהיא פועלת פעולות תחת השמש , וכשמת האדם אעפ"י שהיא עליונה , ובהיותה חס לגוף , תפעל בדברים אלהיים עליונים , כל עוד שהיא קשורה בגוף , ופועלת על ידי כלי הגוף כקראת נפש , על כן בכל התורה כלה מיוחסים מעשה האדם טוב ורע לנפשו , ולא כזכר באום

ויקרא ב

תרגום אשכנזי יג

סֵלֶת יְהוָה קִרְבְּנוּ וַיִּצַק עֲלֵיהֶּ

וְאֵ מוֹס זִיין אַפְפֶּער פֶּאָן דעם
פֶּיינוטען מעהרלע זיין : ער
זאלל

שמון

רש"י

תרגום אונקלוס

סוֹלְתָא יְהוּ קוֹרְבָנִיה וִירִיק עֵלְהָ
משחא

דרכו להתכד' מנח' עני אמר הקדוש ברוך הוא
מעלה אני עליו כאלו הקריב נפשו : סלת
יהיה קרבנו . האומר הרי עלי מנח' סתם
מביא מנחת סלת שהיא הראשון' שנמנחות ונקממת סלת כמו שמפורש בענין לפי
שנאמרו כאן חמש מיני מנחות וכולן באות אפיוות קודם קמינה סון מוּו לכך קרויה מנחת סלת :
סלת' אין סלת אלא מן הסטין שנאמר סלת חטים ואין מנח' פחותה מעשרון שנאמר ועשרון
סלת

באור

באור מקום לשון נשמה, כי היא גם לצבור בעבור שהיא עליונה, נפוחה מן השם באפיו, ופועלת בלי גוף, ושם נפש ירמוח לפעולות שצריכין להן כלי הגוף, וראיה ויפח באפיו נשמת חיים (בראשית ב' ז'), הרי שכבר היתה נשמת חיים קודם שנופחה בו, ואמריו אמר ויהי האד' לנפש חיה, וילמד שכשנקשרה עתה בגוף היתה נפש לפעול גם תחת השמש. ולפי שבראש הענין אמר אדם כי יקריב וגו', ידענו כי נפש האומר כאן היא נפש האדם, כי מלת נפש כוללת גם נפש הבהמה, שאין לה כח לפעול רק תחת השמש. ורבותיו ז"ל אמרו מי דרכו להביא מנחה עני, מעלה אני עליו כאלו הקריב נפשו, וזה מסכים לפרושנו על אדם כי יקריב מנח' וגו' (פרשה א' ב'): כי תקריב, בנדבה, כמבואר (פרשה א' ב'): קרבן מנחה, לדעתו מלת מנחה דרוּן, לעשות נחת רוח למקבלי, כמו שפרשנו בפ' כיחוס (פרשה א' ט'), וקרוּבו לו בענין שם מנחה, אלא שעל הקרבן בא שם מנחה להבדילו בשם, וזה דרך הלשון להרבות השמות לייחד הדברים, וכן שלמים, שכל הפרושים אינו במשקל שאר השמות לא מן שְׁלוֹם ולא מן שְׁלוֹם ולא מן יְשׁוּלָם כמו שיתבאר (פרשה ג' א'), וגם עולת בהמה היא ניחח, ואין טעם שנקראת זאת מנחה לפי שצאה מן הנמחים, שהרי מצאנו על בעלי חיים ולקחת מנחתו מידי (בראשית ל"ג י'), ועל גדי עזים אמר גדעון והובאתי את מנחתי והנחתי לפניך (שופטים ו' י"ח), והביל הביא מצבחות נאט, ונקרא מנחה כמנחת קין שהיתה מפרי האדמה, וכאמר על פר שהקריב אליה ויהי בעלות המנחה וגו' (מלכים א' י"ח ל"ו), אבל הכתוב חלק את הקרבנות בשמותיהן, קרבן בקר ובאין ועוף יקרא עולה, לפי שכלה למונח ואין מנחה מאכל לכהנים ולבעלים, וקרבן בהמה על שמחה שלמים כמו שיתבאר (פרשה ג' א'), ואל הודאה תודה, ושעל כפרת טעאי' ואשמו' חטאת ואשם, ולפי שאין כל זה כוהג במנחת נדבה, שאינה עולה שהרי השירים נאכלין לכהנים, ואיננה שלמים ותודה שאין מנחה דבר לבעלים, קראה מנחה, שעל כל פנים היא ריח ניחח, וראיה מנחת חוטא של קרבן עולה ויורד שלא קראה מנחה אלא חטאת, כאמרו כי חטאת היא (ויקרא ה' י"א), למדנו ששם מנחה יתכן על כל הקרבנות, ורש"י ז"ל פי' ג"כ לשון דרוּן משרש נחה לפי שמיאף לקרבן, ואיט' נראה לי, והרב המעתיק תרגום (אין שפיתוי אפסר), ויותר נראה תרגומו בפ' ויבא קין מפרי האדמה מנחה לה', שתרגום (אין גשענקי), שהוא הדורון המניח דעת מקבלי' [א"ה], שם מנחה נאמר בכללות ובניחוד, כאמר בכללות על הדורון המובא מקטן לגדול, בבואו לקדם את פניו, והוא כולל א"כ גם כל הקרבנות, ואולם בקרבנות כאמר בניחוד על הקמח הקרב לגבוה, והמשקה הקרב יקרא נסך, וזכור תמיד הקרבן ומנחתו ונסכו, והמתרגם נרץ שיתרגם בכל מקום כפי ענינו: סלה, סלת של חטים, ובמנחת מלואים מפורש סלת חטים (שמות כ"ט ב'): סלת יהיה קרבנו, כל המנחות האמורות בענין הס סלת, אבל זו לבדה נקראת מנחת סלת, וזהו סלת יהיה קרבנו, כי נקממת בעודה סלת, והאמורות אחרים נאשות קודם קמינה ועל כן לא אמר אדם סלת יהיה קרבנו, כמו אדם עולה קרבנו, מן העקר שהרי כלן באו' סולת, אלא האומר הרי עלי מנחה סתם, מביא מנחת סלת שהיא הראשונה שנמנחות ועליה

תרגום אשכנזי

ויקרא ב

ואלל אעל דארויף גיסען
אונד וויירוויך דארויף לעגען:
(ב) דיזעו ברינגט ער דען
וארהען אהרין, דען
פריזטערן: דער

שמן ונתן עליה לבונה: ויהביאה
אל בני אהרן הכהנים וקמץ

משם

רש"י

תרגום אונקלוס

סלת למנחה (ויקרא י"ד) עשרון לכל מנחה:
ויצק עליה שמן על כולה: ונתן עליה לבונה.
על מקתה מניח קומץ לבונה עליה לצד אחד
ומה ראית לומר כן שאין רבוי אחד רבוי בתורה
אלא למעט. ד"א שמן על כולה מפני שהוא

משחא ויתן עליה לבונתא: (ב) וינתנה
לות בני אהרן פהניא ויקמץ
מתמן

כבלל עמה (וכקמן עמה) כמו שנאמר מסלתה ומשמנה ולבנה על מקתה שאינו כבללת עמה
ולא כקמחת עמה שנאמר על כל לבנות' שלאחר שקמן מלקט את הלבונה כולה מעליה
ומקטירה: ויצק ונתן והביאה מלמד שיציקה ובלילה כשרים צור (ב) הכהנים
וקמן מקמינה ואילך מנות כהונה: וקמן משם ממוקם שרגלי הזר עומדות ללמדך
ש הקמינה

באור

ועליה אמר וכפס כי תקריב קרבן מנחה, שגדר סתם להביא מנחה, סלת יהיה קרבנו
ותעשה כמשפט האמור לפנינו: ויצק עליה שמן, המביא אותה יוצק שמן על כל ונתן עליה
לבונה, כי מקמינה ואילך מנות כהנה, ולא זכר בזו בלילה, כמו בשתי מיני מנחות הסמכות,
יראה לו לפי שזעשה מנחת סלת כך היא, תחלה נותן שמן בכלי ועליה נותן הסלת, וחזר
ונתן שמן על הסלת ובלל בו הסלת, ואח"כ נותן אותה בכלי שרת ויוצק עליה שמן, ונתן
עליה הלבונה, ובין הכל לוג שמן לעשרון, ואח"כ מביאה אל הכהן להגשה ולקמינה, ולכן
צמנחת סלת שהיא הראשונה, פורט לצד המינין שביא, שהן שמן סלת ולבונה, ומודיע מה
שיותר לזר לעשות בה אחר שנתקדשה בכלי שרת, שהן היציקה ונתנת לבונה, וההביאה אל
הכהן, אבל נתינת השמן פעמים בכלי והבלילה שהן בכלי קול, לא זכר כאן וכתבו במנחות
הסמכות: ונתן עליה לבונה, מניח קומץ לבונה על מקת המנחה, שאין הלבונה כקמחת
עמה: (ב) והביאה, מוליך אותה בכלי שרת אל הכהנים, ואם הולכת דם פסולה צור
אינן דומים, כי הדם כלו למוצת המתנות והשירים, אבל כשמביא המנחה אינה ראויה עדיין
למוצת עד שיקמינה, ושיריה לכהנים, גם דם מקבלה ואילך מנות כהונה, וקבלה קודם
הלכה: משם, אמרו חכמים ממוקם שרגלי הזר עומדות, ללמדך שהקמינה כשרה בכל
העזרה: וקמץ, כפי הפשט יראה לי כי וקמן לשון צבירה, כמו ותעש הארץ בשבע שני
השבע לקמינים (בראשית מ"א מ"ד), כלומר יעשה מנחה צבור, ועדיין אין אט יודעין כמה
יצבור מנחה, חזר ואמר מלא קמנו, מה שיוכל לצבור בפסת ידו, אם כף ידו גדולה יצבור
הרבה, ואם קטנה מעט. ודע כי אונקלוס תרגם על לקמינים לאזרחין, ופי' רמז"ז ל' ענינו
שהקפירות שאזרחין בהן יקראו קמינים, כי באחת הפסחים (שמואל ב' י"ז ט'), תרגם ונתן
בחדא מן קומיניא, וכן כל פחת תרגם קומא, והוא קרוב מן קופר גומץ בו יפול (קהלת
ז' ג'), כי הגימ"ל והקו"ף שמאותיות הסיך מתחלפין במקומות הרבה, ודבריו נראים בעיני
ככוננים מאל, ואם כן אמר וקמן, לרמוז על כף היד, כי אין בכל איברי האדם גם אחד
שיעשו פפחת, וזלתי היד שיוכל לכופפה כפחת לקבל בה, שמשעם זה עשמו כקראת כף שיוכל
לכופפה, וכמו שיתבאר בעו"ה (פרשה י"א כ"ז), ותהו וקמן משם בשלל אחר, ופי' בחזקת
ואמר מלא קומנו, שאין זה אלא פסת ידו, וכאמרו ויקרב את המנחה ומלא כפו מנחה (ויקרא
ט' י"ז), והרב המעתיק תרגם (איני האנד פולל) חה באות ענין הקומץ וכמו שאמרנו, ורש"י
ז"ל כתב מלא קמנו, יכול מבורץ מבגבץ ויונא לכל כד, ת"ל במקום אחר והדים ממנו בקמנו
לא יתא כשר אלא מה שנתוך הקומץ, אי בקמנו יפול אחר, ת"ל מלא הא כינר חופה ג'
אנבעתי

ויקרא ב

תרגום אשכנזי יד

מִשָּׁם מִרְאֵה קִמְצוֹ מִסְלֵתָהּ
וּמִשְׁמָנָהּ עַל כָּרִי לְבִנְיָהּ
וְהִקְטִיר חֵכֶהוּן אֶת־אִזְכָּרְתָהּ
הַמִּזְבֵּחַהּ אֲשֶׁר־רִיחַ נִיחָם

ליהוה

אנגענעהמען גערוד, דעם עוויגען צו עהרען:

דער פריזטער נישטמט דאָפֿאַן
אוינע האַנדפֿאַלל, פֿאַם
מעהלע אונד פֿאַם אַעלע,
געבט אַללעם וויירוד: דער
פריזטער ראָסט דען דופֿט
דאָפֿאַן אין רויך אויפֿשטייגן,
אויף דעם אַלטאַר, פֿאַם
פֿויאר צו פֿערצעהרן, צום
וואָן

תרגום אונקלוס

רשי

מתמן מלי קומציה מסלתה וממשחא
על כר לביניה על פל לבנתה ויסיק פנתא ית
אדפרתה למדבחה קורבו דמתקבל
ברעוא קרם

שהקמינה כשרה בכל מקום צעורה אף בלא
אמה של מקום דריסות רגלי ישראל: מלא
קמטו. יכול מצור ומבצבן ויבא לכל כד ת"ל
במקום אחר והרים מוטו בקומטו (יקרא ו')
לא יחא פאר אלא מה שבתוך הקומץ אי בקמטו
יכול חסר ת"ל מלא הא כינד חופה שלש
אצבעותיו על פס ידו והו קומץ במשמע לשון העברית: על כל לבונה. לנד כל הלבונה
יהא הקומץ מלא: לבונה והקטיר. אף הלבונה בהקטרה: מלא קמטו מסלתה
ומשמכה. הא אס קיין ועלה בידו גרגיר מלא או קורט לבונה פסולה: אזכרתה הקומץ
העולה

באור

אצבעותיו על פס ידו, והו קומץ במשמע לשון העברית, ואיני מביין דברי רבינו, איך הוא
במשמע הלשון, וקומטו משמע בפסת היד כלו כמו שבתין מדברנו, גם מן הגמרא נראה שאין
זה במשמעות הלשון, שאמרו (מכחות דף י"א ע"א) אמר לי' אביי לרבא כיבד קומצין, אמר
לי' כדקמצי איכשי, וכי' רש"י ז"ל בכל האצבעות, והשיבו עליו מבריייתא זו וזת זו קמינה,
שמתחיל הקומץ מאותה שאכל הקטנה, ותירצו אלא להשוות, ובסוף אמרו אמר רב פפא
פשיטא לי וקמץ כדקמצי איכשי, הרי שדקדו דברי הבריייתא, וכן פסק הרמב"ם ז"ל (מעשה
קרבנות פרק ה' י"ג) ואילו קמינה בשלש אצבעות במשמע לשון קומץ, לא היה חולק על זה,
גם ראב"ד ז"ל בפ"י לת"כ אמר שאינו יודע מאין להם, ושהוא לדעת זה הל"מ, ואילו זה שאמר
רבינו ז"ל זהו קומץ במשמע לשון העברית, אינו על קמינה בשלש אצבעות, אלא על הצבור
בפסת יד האדם, ועל דרך שפרשנוהו, [א"ה, מה שכתב רש"י ז"ל שזו קומץ במשמע לשון
העברית, הכוונה עמה שהונח בשלשן הזה שם קמינה לאכבע שאכל הזרת, משמע שחם
מתחילין לקומץ המנחה, לא כדקמצי איכשי במעשה חול שלהם בכל האצבעות כמ"ש רב פפא,
כי אס באותו אצבע הנקרא כן ע"ש התחלת הקמינה בקדש, ואחרי שהגדל אינו חופה את
פסת היד, לא נשארו לא ג' אצבעות, שבהן קימן את המנחה, ככ"ל]: מסלתה ומשמכה,
שהשן הוא בכל המנחה שהיא בלולה בו ויכוק עליה, אבל מן הלבונה אינו מעלה בכפו בלוט,
כי היא מונחת במקום אחד מן המנחה כמ"ש (פסוק א') ומסלקה קודם הקמינה, ואחר שהקטיר
הקומץ מקטיר גם הלבונה בפני ענמה: על כל לבונה, מלבד כל לבונה יהיה כפו מלא
מסלתה ומשמכה, כמו שאמרנו, ועל כמו מלבד, וכן על עלת התמיד שנתוספין (במדבר
כ"ח י'), מלבד עלות התמיד: אזכרתה, טייל קומץ המנחה וקומץ הלבונה ששניהן
נקטרים על המזבח, ואילו לא יקטיר רק קומץ המנחה, היה אומר והקטיר הכהן אותו,
וישוב על הקומץ שזכר סמוך לו, אבל בעבור שצריך להקטיר גם הלבונה קרא לשתייהן אזכרתה,
ולפי שכלחם הפנים אין מוטו קומץ למזבח, אמר על הקטרת הלבונה והיתה ללחם לאזכרה
אשה לה, כי אזכרה שם לקומץ סלת ולבוטה העולים על המזבח, נגזר מן זכירה, שהם
מוזכרים

תרגום אשכנזי

ויקרא ב

(ג) וואו פאן דעם שפייזען אפפער איבריג בלאייבט געהארט דעם אהרן אונד זיינען זארגען: אלו דאן אללערהייליגוטע פאן דען פייאר-אפפערן דעו עוויגען: (ד) ווען דוא אבער איין שפייזעאפפער ברינגוט: דאן אים אפען געבאקען ווירד: זא זאללען עו אונגעוויארטע

ליהוה: והנותרת מן המנחה לאהרן ולבניו קדש קדשים מאשי יהוה: ס וכי תקרב קרבן מנחה מאפה תנור סרת חלות מצות בלוקת בשמן ורקיקי

קובען פאם פיינוטען מעהלע ויין, מיט אעל איין געקנעטען, אונד

רש"י

תרגום אונקלוס

העולה לבונה הוא זכרון המנחה שבו נזכר בעלי' לטובה ולנחת רוח: (ג) לאהרן ולבניו כהן גדול נוטל חלק בראש שלא במחלוקת וההדויט במחלוקת: קדש קדשים. היא להם: מאשיה' אין להם חלק בה אלא לאחר מתנות האשים: (ד) וכי תקריב וגומר: שאמר הכי עלי מנחה מאפה תנור ולמד הכתוב שיביא או חלות

י: (ג) ודאשתאר מן מנחתא לאהרן ולבניה קדש קדשין מקרפניא דיי: (ד) וארי תקרב קרבן מנחתא מאפה תנורא סלתא גריצן פטירן דפילו ואספוגין במשח

באור

מוזכרים הנקריב לעובה לפני ה', וראיה שבמנחת סוטה אמר לא יבא עליה שמן ולא יתן עליה לבונה כי מנחת קנאות הוא מנחת זכרון מזכרת עין (במדבר ח' ט"ו), הא למדת שמנחת דריקים מזכרת זכות, ואמר יזכור כל מנחותיך (תהלים כ"ט ד'), ודע שכל זכירה הסמוך לשם מורה על יום הגמול לטוב או לרע, כי אין שכחה לפני כסא כבודו, אלא כל זמן שלא בא יום הגמול נדמה כשכוח, ולכן על הגמול יאמרו זכירה, ועוד אפרש בעו"ה בפרשת אס צקוקותי וראב"ע ז"ל אמר רבים פרשוהו כריח וקטרת כמו זכרו כיין לבטן (הושע י"ד ח'), ובשטה זו תרגם הרב המעתיק (דען דופט) [וכתב הרי"ם העולה מן הדבר המריח יכונה בלה"ק שם זכר ואזכרה, כמו מזכיר לבונה, כי הריח הוא רוחם הדבר אשר הסתרו והעלמו מיתר החושים, וכן הזכר הוא שומר השמי הדברים אשר העלמם מן החושים, ובל"א יקרא הריח העולה מגוף המריח (דופט)], ולפרושינו מזכיר לבונה כמו שוקט השור לריח ניחח, כן מביא לבונה לעורר בלבונה הנקטרת שיזכרהו השם לטובה: (ג) והגוהרה מן המנחה, לפי שגם על השירים קדושת המנחה כמו שיתבאר בסמוך אמר והנותרת לא והנותר: לאהרן ולבניו למדו רבותינו שאלהרן וכל כ"ג נוטל חלק בראש אהו מנה שירצה, לא כפי שיגיע לחלקו כשיחלק בין בניו איש כאחיו: קדש קדשים מאשי ה', אעפ"י שנאכלת לכהנים לא יבאה מקדושתה, אלא קדש קדשים היא כמו הקומץ שקרב על המזבח, כי נתונה היא לכהנים מאשי ה', ממתנות הראויות להיות מאכל אש על המזבח לריח ניחח, אלא שהקב"ה נתן חלק זה מאשיו לכהנים, לכן דומה לחלק שעלה על האשים, וזהו מה שאמרו חכמים ז"ל לכהנים משלחן גבוה קח זכו וכמפורש בפרשת זו, וכן אמר גם שם לא תאפה חמץ חלקם נתתי אותה מאשי קדש קדשים היא כחטאת וכאשם (ויקרא ו' י'), כל זכר בבני אהרן יאכלנה (שם שם י"א), ושם אפרש יותר בעו"ה, וזה פשוטו של מקרא, ורבותנו דרשו עוד מכתוב זה שאין השירים מותרין באכילה לכהנים עד שיקטר הקומץ: (ד) וכי תקריב, תקדיש: מאפה תנור, שאמר הריעלומנחת מאפה תנור: סלת חלות מצח, זכר שתי מינין סלות מנחת ורקיקי מנחת, רצה מביא חלות, רצה

ויקרא ב

וּרְקִיקֵי מִצֹּרֶת מְשָׁחִים
בְּשֶׁמֶן: ס וְאִם-מִנְחָה עַל-
הַמִּנְחָה קֶרֶבֶת סֶלֶת בְּלוּלָה
בְּשֶׁמֶן מִצָּה תִּהְיֶה: וּפְתוֹת אֹתָהּ

פתיים

ברחבט עו אין שטיקען

תרגום אשכנזי טו

אונד אונגעוויארטע פלאדען
מיט אַעל כעשטריפען:
(ה) איזט אַבער דאָ אַפּפּער
איין שפייזעאַפּפּער אין דער
פּפּאַנע: זאָ זאָלל עו פּאַס
פּיינזען מעהלע, מיט אַעל
איין געקנעטן אונד אונגע-
זיארט זיין: (ו) מאַן צער-

אונד

רש"י

חלות או דקיקין החלות בלולות והרקיקין
משוחין, וכחלקו רבותינו במשוחין,
יש אומרים מושחין וסודר ומושחין עד שכלה
כל השמן שבלוה שכל המנחות טעונות לוג שמן
ויש אומרים מושחין כמין כ"י ושאר השמן כאכל
בפני עצמו לכהני' ומה ת"ל בשמן בשמן שני
פעמים להכשיר שמן שני ושלישי הוי' מן הזיתים ואין צריך שמן ראשון א"ל למנורה
שנאמר בו זך (שמות כ"ז) ושנינו במנחות כל המנחות האטריות לפני קמיצתן ונקמנות על
ידי פתייה כולן באות עשר עשר חלות והאומר בה הרקיקין באה עשר דקיקין: (ה) ואם
מנחה על המנחת ש' שאמר חרין עלי מנחת מחבת וכלי הוא שהיה במקדש שאופין בו מנחה
על

תרגום אונקלוס

וְאִם פּוּרִין פּטִירִין דְּמִשְׁחִין בְּמִשְׁחָה:
(ה) וְאִם מִנְחָתָא עַל מְסִרִיתָא קֶרֶבֶת
סֹלֶתָא דְּפִלָּא בְּמִשְׁחָה פּטִיר תְּהִי:
(ו) בְּצַע יָתָה בְּצוּעִין

באור

רצה מביא דקיקין, ווי' ורקיקי כמו או, וכן ומכה אביו ואמו (שמות כ"א ט"ו), ואין הכרע
מן הכתוב אם ראשי להביא מחנה חלות ומחנה דקיקין, ויש בזה מחלוקת תנאים, ומכינו
במנחת גלואים שהיו בה חלות ורקיקין, וזה כדמות ראיה לדברי האומר מביא: חלוח מצוח,
אמרו בת"כ ר' יהודה אומר מכות מכות, למנות שו ולא שו לבליה, החלות בלולות, והרקיקין
משוחים, וזה בדרך הפשט, ואמרו עוד כיוצא בו אמר ר' יהודה ועשית כיוור נחשת וככו נחשת
לרחה, יכול כשם שמרתיבין מן הכיור מרתיבין מן הכן, ת"ל נחשת נחשת לנחשת שזה לויולא
לרחה, כיוצא בו אמר ר' יהודה ועשית חשן משפט וכו' יכול כשם שזה כפול כך זה כפול,
ת"ל זהב זהב, לזהב שזה לויולא לכפילה, וזהו ענין נאות במשפט הלשון שכולל דבר אחד
פעמים, להשוות שני הדברים רק בדבר המפורש בשתייהן, וגם כאן בא ללמדנו שלא נתן
הבלילה לרקיקים והמשיחה לחלות ומנחת סלת שנאמרה לפניה, אין בה חלות כי נקמנת
סלת, אבל זו נאמרה תחלה חלות מכות או דקיקי מכות, ואחר אפייתן פותתן לפתיים וקומין
מהן: בלולת בשמן, מחלוקת בדבר, י"א בוללן בעודן סלת, כותן שמן בכלי ועליו סלת
ועליו שמן ובוללן, וי"א לאחר אפייתן, אבל אינה צריכה יביקה כמו מנחת סלת כמו שיתבאר
(פסוק ו'): ורקיקי, פי' רד"ק ז"ל שרשו ריק מלשון דלות ורקות, אבל איני יודע לענין מה
דלו מחלות, ושניהן טעונין מתן שמן בכלי, ואם חלה בלולה, הרקיק משוחה, ואם החלה
נקמנת לאחר בלילה כדברי חכמים, הרקיק שאין סלתה בלולה בשמן קודם אפייה, היא דלה
ממנה, אבל לרבי שאמר בוללן חלות צריך טעם לשם ריק, ואולי סובר שהמשיחה מעט,
ושאר השמן שבלוה כאכל לכהנים, על כן היא דלה, כי החלות הבלולות טעונות השמן כלו,
ואולי החלות עבות, והרקיקים דקות ואפשר שזהו גם כוונת רד"ק ז"ל, ובפי' ראב"ע ז"ל חלות
עבות, ויש אומרי' עגולות מל' חליל' שבדברי קדמונינו: משוחים בשמן, שנינו בפ' כל המנחות
כיכר מושחין כמין כ"י (שהיא כף יונית כמין ט' שלנו) ושאר השמן כאכל לכהנים: (ה) ואם
מנחה, אם תקדיש מנחה על המנחת, כה יהיה משפטה: סלה בלולה בשמן, כמו
שאמרונו כותן שמן בכלי וכותן עליה סלת וסודר וכותן עליו שמן ובוללה, ואופה אותה על מנחת
שנמקדש

פְּתִים וַיִּצְקֵת עֲלֶיהָ שֶׁמֶן מִנְחָה
 הוּא : ס שְׁלִישִׁי וְאִם-מִנְחַת
 מִרְחֶשֶׁת קִרְבֵּנָךְ סֵלֶת בְּשֶׁמֶן
 תַּעֲשֶׂה : ח וְהִבַּאת אֶת-הַמִּנְחָה
 אֲשֶׁר

אונר אל ודען גיסעוט דוא
 אעל דארויף : עו איוט איין
 שפיוועאפפער : (ז) ווען דאן
 שפיוועאפפער אין איינעם
 נאפפע געבאקען ווערדען
 זאלל : וף מוס עו פאם
 פיינוטען מעהלע מיט אעל
 צורעכט געמאכט ווערדען :

פערפערטיגט וועלכעו הירווי (ח) דאן שפיוועאפפער

תרגום אונקלוס

רש"י

בצוועין ותריק עלה משהא מנחתא
 היא : (ז) ואם מנחתא דדלתא קרבנך
 סלתא במשהא תתעבד : (ח) ותיתי
 ית מנחתא די יתעבד

על האור בשמן והכלי אינו עמוק לא צף ומעט
 המנחה שבתוכו קטין שמתוך שהיא כפה האור
 שורף את השמן וכלן טעונות שלש מתכות שמן
 יציקה ובלילה ומתן שמן בכלי קודם לעשייתן
 סלת בלולה בשמן מלמד שבללן בעודן סלת
 (ז) פתות אותה פתים לרבות כל המכות

הנאפות קודם קמינה לפתיתה : ויצקת עליה שמן מנחה היא . לרבות כל המכות ליציקה
 יכול אף מנח' מאפה תצור כג'ל עליה . אולי' את החלות ולא אולי' את הרקיקין ת"ל היא :
 (ז) מרששת . כלי הוא שהיא במקדש עמוק ומתוך שהיא עמוק' שמנה כבוד ואין האור
 שורכו

באור

שנמקדש : (ז) פתוח אותה פתים , המכות שאצו תחלק לפרוסות , ומאותן הפרוסות
 יקמון הכהן כמו ואקסה פת לחם (בראשית י"ח ה') , וכן כל המכות הנאפות קודם קמינה ,
 טעונות פתיתה : פתים , ולא שיפרדנה לפרודין , ושערו חכמים בזכות : ויצקת עליה
 שמן , היציקה כבר אמרה במנחת סלת , וכל המכות הוקפו זו לזו בפסוק והבאת (פסוק
 ח') , ולא נאמר במנחת מחבת , אלא למעט מנחת מאפה תכור האמורה לפניו שאינה טעונה
 יציקה : מנחה היא , בלומר האויל ומנחה היא וצריכה קומץ למוצת , כריך שיפתת אותה
 פתים , ומכאן לכל המנחות הנעשות בכלי שטעונין פתיתה , לצד שתי הלחם ולחם הפנים ,
 לפי שאין מהן קומץ למזבח : (ז) ואם מנחת מרחשת , אס תקדיש מנחת מרששת , כה יהי'
 משפטה , ולפי שלחם מאפה תכור ומחבת ומרששת ידועים גם בחולין , שרגילין בני אדם
 לאפות חלות ורקיקין באחת משלשה מינים הללו , דבר עליהן בזה , שגם במקדש היו הכלי'
 הללו לאפות בהן לחם קודש : סלת בשמן חעשה , כמו שאמרנו שיתן הסלת בשמן שכלי'
 ואין על גביו , והו בנין אב לכל המכות שטעונים כן , וכן יציקה ובלילה ואפייתה מכות
 ופתיתה אין צורך להאמר בכל אחד ואחד , שכלם כלמדות זו מזו בפסוק הסמוך : מרחשת ,
 שנו רבותינו (ערכות דף ס"ג ע"א) מה בין מחבת למרששת , מרששת יש לה כסוי , מחבת
 אין לה כסוי דברי ר' יוסי הגלילי , ר' חנינאל בן גמליאל אומר מרששת עמוקה ומעשיה רוחשין
 ורכין , ומחבת כפה ומעשיה קטין , ובגמ' אמרו דר' יוסי הגלילי גמרא גמירא ל' לא ממשמעות
 המלות , שאם מרששת לשון רחש לבי דבר טוב (תהלים מ"ה ב') , שהוא בסתר , גם מחבת
 מלשון למה בחבאת לברוח (בראשית ל"א כ"ז) , ודברי ר' חנינאל בן גמליאל מפורשין בכתוב
 שבת' וכל מנחה אשר תאפה בתכור וכל נעשה במרששת ועל מחבת (ויקרא ז' ט') , סוף ב"ת
 אצל תכור ומרששת , כי המנחה מוכושה בתוכן , ומלת על סמוך למחבת , לפי שאינו אב כפה
 על גבה , ולפי שמרששת עמוקה היו מעשיה רכין , אבל מחבת שזה עס דוכנה , היו מעשיה
 קטין שאם היו רכים היו נגרין ממנה , והי' אפשר לומר שנהיות מרששת עמוקה הי' לה כסוי ,
 אבל מחבת שפפה , הי' הכסוי שורף את המנחה , וא"כ ר' יוסי הגלילי דבר על הכלים ור'
 חנינאל

ויקרא ב

תרגום אשכנזי טו

אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מֵאֵלֶּה לַיהוָה
וְהַקְרִיבָה אֶל־הַכֹּהֵן וְהַגִּישָׁה
אֶל־הַמִּזְבֵּחַ: ט וְהָרִים הַכֹּהֵן
מִן־הַמִּנְחָה אֶת־אֲזִכְרֹתָהּ

והקטיר

וועלכער אין רופט אויפשטייגען וואָלל,

פֿערפֿערטיגט וועררען וואָלל,
בריינגט דוּם פֿאַר גענרער
געשטאַלט דעם עוויגען:
דער אָפֿפֿרנדע געהטריך
בריינגט עז דעם פֿריוטער,
דזער בריינגט עז הין צום
אַלטאַר: (ט) דער פֿריוטער
גימטט דאַפֿאַן דען טהייר,
לאָסט

רש"י

תרגום אונקלוס

יִתְעַבֵּר מֵאֵלֶּיךָ יְיָ וַיִּקְרַבְינָה לְוַת
בְּהֵנָּה וַיִּקְרַבְינָה לְוַת מִדְּבָחָא:
(ט) וַיִּפְרֹשׂ בְּהֵנָּה מִן מִנְחָתָא יַת
אֲדַבְרָתָהּ וַיִּסִּיק

שורפו לכיכך מעשי מנחה העשויין לתוכה
רוחשין כל דבר דך על ידי משקה כראש
כרוחש ומעכע: (ח) אשר יעשה מאלה
מאחד מן המינים הללו: והקריבה הבעים
אל הכהן: והגישה אל המזבח:
(והגישה אל המזבח מנישה לקרן דרומית
מערבית של מזבח): (ט) את אזכרתה. הוא
הקיון

באור

אזכרא בן גמליאל על מעשה המנחה אבל לא משמע כן מן הגמרא שאמרו גמרא גמירי לוי:
(ח) והבאת את המנחה, כתוב זה כולל כל המנחות הכאפות האמורות למעלה, כי במנחת
סלת כבר נאמר מנחה לה, גם מפורש והביאה אל בני אהרן הכהנים, ולא נאמר כן במנחות
האפיות, וכן לא נאמר בהן קמיצה והקטרה, לכן חזר וכללן כאן: לה, לשם מי שאמר
זכיה העולם, כמו שפרשנו (פרשה א' ט), גם והקריבה אל הכהן, והרב המעתיק תרגם
(בריינגט פולגנדר גשטאלט דעם עוויגען), ולדעתו שער הכתוב שביא את המנחה לה
באופן שאגיד לך והוא והקריבה וגו': יעשה, אשר יתוקן כהלכתו האמור בפרשה, כמו לא
עשה שפמו (ש"ב י"ט כ"ה), והמלה זכר על מנחה שהוא נקבה, לכן פי' דך ז"ל שיש בו
דבר נסתר נוסף ולא פירש אותו, ולדעתי הוא כמו ויהי כל הארץ ורומיהן: והקריבה אל
הכהן, פי' רש"י ז"ל בעליה, וזה כמו והביאה אל בני אהרן הכהנים האמור במנחת סולת,
כמו בספד אדירים הקריבה תמאה (שופט' ה' כ"ה), ולפי שכבר תקנה ונאפה בכלי שרת,
ועכשיו כותנה לכהן להעלותה לריח ניחח, הרי ההבאה מזכרכי הקרבן, על כן אמר
והקריבה: והגישה אל המזבח, יגיש אותה הכהן אל קרן דרומית מזרחית של מזבח
ואם הקמיצה כשרה בכל העזרה, כריכה תחלה הגשה למזבח בכהן, ובמנחת סלת לא
באמרה, לפי שאזר ופירשה בפרשת זו, ואמר הקרב אותה בני אהרן לפני ה' (פרשה ו' ז')
וגם אפרש בעו"ה: (ט) והרים הכהן, זוהי קמיצה והקטרה שלא כתפרשו עדיין במנחות
האפיות, וטעם שבמנחת סלת אמר וקמן וכאן אמר והרים, לפי שתרומה זו מפורשת למעלה
שהיא הקומץ, וברך שיהיה מוסלתה ומשמנה לא מן הלבונה, אבל קומץ של לבונה מקטיר
בפני עזמה, לכן כאן שמורה על שתייהן, הוצרך לומר והרים לכלול קומץ ולבונה, כי שתייהן
תרומה לה לעלות על האשים, ואילו אמר וקמן, לא היתה הלבונה בכלל, לכן אמר את
אזכרתה ולא אמר את קמנה, כי אזכרה כולל קומץ ולבונה כמ"ש (פסוק ב'), אבל רש"י
ז"ל פי' את אזכרתה היא הקומץ, ואין רבינו ז"ל חולק שכולל גם הלבונה, שאם אקטר בדבריו,
שהרי אמרו בדרייתא אזכרתה מזכרים בה, מזכרים בקמינתה ומזכרים בלבונתה, ולדעתי
כך פרושו תחלה מפרש לשון אזכרתה, שנקראת המנחה כן לפי שזכרים בה לפני ה', וכמו
שפרשנו (שם), ואם כפרש במה מזכרים, ואמר בקמיצה ובלבונתה שעולין על המזבח
ואשרו

וְהַקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ אֶשֶׁה רִיחַ
נִיחַח לַיהוָה: וְהִנְחִיתָ מִן
הַמִּנְחָה לְאֹהֲרָן וּלְבָנָיו קֹדֶשׁ
קֹדְשִׁים מֵאֲשֵׁי יְהוָה: יָא כָּל-

המנחה

דאן אללערהייליגוטע פאן דען פייאר-אפפערן דען עוויגען: (יא) אללען שפיוועי

לאסט עו אויף דעם אלטארע
אין רייד אויפגען: פאם
פייאר פערצעהרן, צום אן-
גענעהמן גערוד, דעם עוויגן
עו עהרען: (י) ויאז פאן
דעם שפיוועאפפער איבריג
כלייבט, געהארט דעם אהרן
אונד וייגען זאדונען: אלו

תרגום אונקלוס

וַיִּסֶק לְמִדְבַּחַת קָרְבָּן דְּמִתְקַבֵּל פְּרַעוּא קָדִים יי: (י) וַיִּשְׁתַּאֲר מִן מִנְחָתָא
לְאֹהֲרָן וּלְבָנָוּהִי קֹדֶשׁ קֹדְשִׁין מִקָּרְבָּנָא דְּיִי: (יא) כָּל מִנְחָתָא

באור

ואמרו עוד ר' שמעון אומר נאמר כאן אזכרה ונאמר להלן אזכרה מה להלן מלא הקומץ אף
כאן מלא הקומץ, ואינו חולק על ת"ק, כי הלשון הזה שני בדרייתא במקומו בפרשת אמור
ואין שם דעת אחרת, ואם מקומו ללמוד מהלכות הבאה עם לחם הפנים כריכה להיות שני
קמחין לשתי מערכת, והלכותה גם היא בתחלה מלא קוממו, לפי שבמנחת סלת סעוכה אל
סלת ושמן המנחה שמפירש בה מלא קוממו, וכן נראה מפירש בדרייתא דת"כ (פרשה ח' פ"סקא
ט'), ולא אמר כן הרא"ש ז"ל ולא מפרשי הת"כ ז"ל: אשה ריח ניחח לה', כבר פירש כן
במנחת סלת, ועכשיו כולל גם המנחות הנאפות לענין זה: (י) והנותרת מן המנחה
לאהרן ולבניו, כבר נאמר זה במנחת סלת, ועכשיו השוה לה המנחות הנאפות, שגם
שדיהן הם לאהרן ולבניו, ואומר אני כי הכתוב הזה עד כאן על יוסף קבלת רבותו ז"ל,
כי להלן אמר וכל מנחה אשר תאפה בתנור וכל נעשה במרחשת ועל מנחת לכהן המקריב
אותה לו תהיה (פרשה ז' ט'), וכל מנחה בלולה בשמן וחרבה לכל בני אהרן תהיה איש כאשיו
(שם ט"ז), הרי שלפי משמעות הכתוב מנחה בלולה שהיא מנחת סלת תהיה לכל בני אהרן,
והמנחות הנאפות לכהן המקריב, ואיך אמר כאן על הנאפות והנותרת מן המנחה לאהרן
ולבניו? אבל ככון הוא בשעת רבותינו שאמרו לכהן המקריב יכול לו לבדו, ת"ל לכל בני אהרן
תהיה, יכול לכל ת"ל לכהן המקריב, הא כיצד לבית אב של יום המקריבין אותה, ולדבריהם
כל המנחות שוות בענין המחלוקת, וכמו שהשוה אותם הכתוב בעצמו בפרשה זו, ובחנם
תמה רמב"ן ז"ל על דבריהם ואמר זהו יאמר המקרא מפשוטו, גם רא"מ ז"ל לא התייבשה דעתו
בדבר זה, ורבותינו ראו הדבר מפורש בתורה, גם המקראות שפרשת זו מוכיחים כפי פשוטן
על דעת רבותינו ז"ל, כמו שנבאר בעו"ה בהגיענו שמה. וראב"ע ז"ל במנחת סלת על לאהרן
ולבניו, פי' ולכל הכהנים בשוה, ועל לאהרן ולבניו הנאמר במנחות הנאפות, פי' לאהרן
ולבניו אחריו, והטעם לכהן המקריב כי כן כתוב על שתי המנחות, לחמתו קושיתו ורצה
להגביל ופי' לאהרן לבדו, ולבניו אחריו, הכהן מבניו אחריו שיקריבנה לו תהיה, וזה דרך
משוואת בכתובים, לפרש שתי לשונות שוות בפרושים שונים, ועוד למה לא אמר והנותרת מן
המנחה לכהן, והרי בפסוק שלפניו אמר והרים הכהן, אבל פרושו בטל, ודברי חכמים
קיימים: קדש קדשים, גם זה כבר אמר במנחת סלת, ועכשיו נשנה בשביל המנחות
הנאפות, ובארניהו (פסוק ג'), ומליצת קדש קדשים, לפי שגם שלמים ותודם וחזיריהן
קדושים, אבל מנחה וחטאת ואם קדושים מהן, שאינן כאלהן אלא לפניו מן הקלעים
ולזכרי כהנה, כקדאים קדש קדשים, שהן קדש בין הקדשים, וחזיריהן קדש נגד חולין,
וכן יבדל אהרן להקדישו קדש קדשים (ד"ה ח' כ"ג י"ג), כי שנט לו קדש נגד ישראל,
ואהרן ובניו קדש נגד הקדושים: (יא) כל המנחה, הן המנחות האעורות בפרשה זו

וקן

ויקרא ב

תרגום אשכנזי ז

הַמִּנְחָה אֲשֶׁר תִּקְרִיבוּ לַיהוָה
לֹא תַעֲשֶׂה חֶמֶץ כִּי כָל-שֶׂאֵר
וּכְל־דְּבַשׁ לֹא-תִקְטְרוּ מִמֶּנּוּ
אִשָּׁה לַיהוָה: יב קָרְבַּן רֵאשִׁית

תקריבו

(יב) אלו אפפער דער ערוטלינגע

שפייע אפפער, דאן איהר
דעם עוויגען צו עהרען
ברינגט, זאלל ניכט געוויארט
ווערדען: דען איהר זאללט
ניכטו פאן וויארטייג אדער
האניג, אלו פייאר אפפער
דעם עוויגען צו עהרען, אין
רויך אויפגעהן לאסען:
זאללט

תרגום אונקלוס

רש"י

מִנְחַת־אֵדִי תִקְרְבוּן קֶדֶם יי לא תתעבד
חֶמֶץ יֵאָרֵי כָּל חֶמֶץ וְכֵל דְּבַשׁ לֹא

תִּסְקִין מִיָּה קָרְבָּנָא קֶדֶם יי: (יב) קָרְבַּן קֶדְמִי

באור

תקרבון

והן המנחות המפורשות במקום אחר, כלם אסורות להעשות חמץ, חוץ משתי הלחם שבאין
חמץ, גם מקצת לחמני תודה אבל אין מהן דבר למוצח, ולכן אמר אשר תקריבו לה',
כלומר אותן שיש מהן דבר למוצח, ועוד יראה לי לפי הפשט שאמר כל המנחה גם על מנחה
אחת, ועכינו שלא בלבד הקומץ העולה ממנו על המוצח אסור בחמץ, אלא גם שירי מנחת
סלת שהיא לכהנים אחר הקטרת הקומץ, אסורין לחפותו חמץ, וכן מפורש על השירים לא
תאפה חמץ (פרשה ו' י'), ואם אפרש, וכמו שכתבנו (פסוק ג'): לא תעשה חמץ, וזכר
לשון עשייה ולא לשון הקטרה, לחייבו על כל מעשה ומעשה, אם החמיכה בלישה או בבלילה
וכיוצא, גם לפי שכולל גם השירים שאופין הכהנים לעצמן, לא הי' אפשר לומר לא תקטירו:
חמץ, גם מן חומץ, שכל דבר המחמץ טעמו כמו חומץ, וכן כי יתחמץ לבני (תהלים ע"ג
כ"א), כי בינת לב השמחה במעובה, ולכן תמשל ליון, וכשתתבלבל בהשגחה יאמר כי יתחמץ
לבני, כיון המתחמץ: כי כל שאר וכל דבש, יפרש מלת חמץ, שאינו אלא שאור שהיא
עיסה הממנחת הכל, לא שאר דברים חמוצים, כגון שעירב חומץ בנסכים או במנחות אינו
עובר: כל, אמרו בת"כ לרבות המעט ממנו ותערובתו, וכן כל דבש: שאר וכל דבש,
הכתוב מתחיל בחמץ לבדו, וסיים בשאור ובדבש, ולא אמר מיד לא תעשה חמץ ודבש לפי
שהדבש אינו אסור אלא בקומץ העולה למוצח, אבל השירים הכהנים מותרין לטגון בדבש,
ולפי שכלל לא תעשה קומץ ושירים כמו שפרשנו, לכן נאמר חמץ לבד, אבל סוף הכתוב לא
תקטירו ממנו, שמדבר על הקומץ העולה על המוצח, יפה הזהיר על חמץ ועל דבש: דבש,
פי' רש"י ז"ל כל מתיקות פרי קרוי דבש, ופרשו כהלכה שאין טעם אסור הדבש לפי
שמחמץ, שהרי אין מי פירות משמיצין ועוד שאילו משום חמץ היה אסור גם בשירי מנחות,
אבל גזרת הכתוב לאסור כל מתיקות למוצח, כל שהוא דבש, הן דבש נרעים או דבש קנים
או דבש כל פרי עץ, שאי אפשר לומר דבש נרעין או קנים לבד, שהרי אמר קרבן ראשית
תביאו אותם, ודבש בכורים היא דבש תמרים, וראש"י ע"ז"ל כתב שאור הוא המחמץ גם כן
הדבש, ורבים אמרו שפי' דבש תמרים, וכן כל ארץ זבת חלב ודבש, ויש להם כדמות ראיה
בס' עזרא, אינו כן כי הדבש אינו מחמץ, וראיתו מס' עזרא אך ליותר, כי הראיה מוכחת
מפסוק הסמוך, גם רש"י ע"ז"ל פי' וכל דבש פירות האילן, תמרים קרויים דבש, כלומר כמו
תמרים הקרויים דבש בתורה, שהן אחת מן מינים כן כל פירות האילן, גם הרב בעל משנה
למלך דבר על זה (ה' אסורי מוצח פרק ה' א'), והעלה מדברי הגמרא והתוס' ז"ל שכל פירות
האילן קרויים דבש: תקטירו, אפילו בהקטרת, כדתניא אם נתן בה דבש פסולה והוא הדין
שאר, ותפס דבש לפי שהוא יפה לקטרת: (יב) קרבן ראשית תקריבו, מה יש לך להביא

תרגום אשכנזי

ויקרא ב

ואללת איהר זיא צוואהר דעם
עווינען צו עהרען דארבריינגן:
אבער אויף דען אלטאר צום
אנגענעהטן גערוד זאללען
זיא ניכט געבראכט ווערדען:
(יג) אללע דיינע שפיווע=
אפפער, מוסט דוא מיט זאלץ

תקריבו ארזם ליהוה ואלר
המוזבח לא יעלו לריח ניחח:
יג וכל קרבן מנחתך במרח
תמלח

בעשטרייען

מיט זאלץ

תרגום אונקלוס

רש"י

קרויה דבש : (יב) קרבן ראשית תקריבו
אותם מה יש כך להביא מן השאור ומן הדבש
קרבן ראשית שתי הלחם של עשרת הבאים מן
השאור שנאמר חמץ תאפנה (ויקרא כ"ג)
וניכורים מן הדבש כמו זיכורי תאנים
ותמרים

תקריבו ותחון קרם יי ולמרחא לא
יתסקו לאתקבלא ברענא : (יג) וכל
קרבו מנחתך במלחא תמלח

באור

מן השאור ומן הדבש קרבן ראשית שתי הלחם של עשרת הבאים מן השאור שנא' חמץ תאפנה ,
וניכורים מן הדבש , כמו זיכורי תאנים ותמרים , מפי' רש"י ז"ל , אבל במדרש חכמים לא
אמרו כן , כי מה נורד להתיר כאן חמץ בשתי הלחם , והוא מפורש בפרשת אמור למזבח ,
וכן דבש בניכורים , גם הכתוב לא חסר רק להקטיר ממנו אשה לה' , ואין בשתי הלחם
ובניכורים אשה , לכן נראה לי שגור הכתוב כך אל תאמר לא חסרתי לך אלא מנחת גדבה
חמץ , לא מנחת חובה שנויתך להביאה חמץ , אלא אע"פ שקרבן ראשית תקריבו אותם לה' ,
אל המזבח לא יעלו לריח ניחח , שאם העלה בזית משתי הלחם או מדבש בניכורים אל המזבח
עובר בלאו כאילו הקריבו מנחת חמץ מחולין גדבה למזבח , ועוד אפרש בעז"ה (פרשה ז' י"ג) ,
גם הרמב"ן ז"ל בפרשת זו כתב ואני תמה כשהוביא הכתוב מלאו השאור קרבן ראשית תקריבו ,
למה לא אמר ג' וקרבת תודה , והשיב כי הכתוב אומר ואל המזבח לא יעלו לריח ניחח ,
ולחם התודה אין ממנו למזבח כלום וכו' , ואני תמה עליו גם שתי הלחם אין ממנו למזבח
כלום , וכן בניכורים , ורואה אני שהרגיש בקושינו ולכן כתב עוד אולי לא הורד הכתוב לשור
ההוא , אלא בעבור הדבש , שלא נתפרש בניכורים שיבואו מן הדבש , וכלל השאור עמו ואמר
בשניהם קרבן ראשית תקריבו אותם אבל בשאור המפורש במקומו , אין נורד לפרש אותו , כי
לא יתנה הכתוב במחלליה מות יוית חון מעבודת הקרבנות , ובפרשת אשת אסיד חון מן היבמה ,
ואעפ"י שטעמו דחוק בפי' הכתוב , תלמד מדבריו כי כדון שאלנו על פי' רש"י ז"ל , וכפי
פרושנו אין נורד לומר כאן וקרבת תודה , כי איננה רק גדבה , לא שמלבד זה נשיב על תמיהת
הרמב"ן ז"ל בסמוך : קרבן ראשית , נקראו שתי הלחם קרבן ראשית לפי שהיא המנחה
הראשונה מן התבואה החדשה , שנאמר והקרבנתם מנחה חדשה לה' , שתהא חדשה לכל
המנחות של חטין ושל שעורין הבאות מן החדש , ויראה לי שנכלל קרבן ראשית גם לחמי תודה ,
כי התרומה נקראת ראשית , ראשית דגן , וכן תחלה תורם התרומה , ואח"כ יאכל הנשאר לבעלים , ובלחמי
להנתן לכהן ראשית הוא , כי תחלה תורם התרומה , ואח"כ יאכל הנשאר לבעלים , ובלחמי
תודה נאמר והקריבו ממנו אחד מכל קרבן תרומה לה' , לכהן הזורק את דם השלמים לוייהוה
(פרשה ז' י"ד) , דומה לשתי הלחם ולבניכורים הנתיב לכהן , וא"כ ככלל בכלל קרבן ראשית ,
שאפילו מאותה תרומת חמץ הניתן לכהן , לא יעלה ממנה דבר על המזבח , חוהי תשובה
ככונה על תמיהת הרמב"ן ז"ל : לה' , תביאו אותם בעזרה לתוספה , ולא לקרבן המזבח ,
רשב"ס ז"ל . וכן לחמי תודה באין בעזרה לתוספה : לריח ניחח , אבל העלה שאור או דבש
לשם עמים אינו עובר , כך שנו בת"כ : (יג) וכל קרבן מנחתך , כבר נארכו (פסוק א')

ויקרא ב

תרגום אשכנזי יח

תַּמְלֵחַ וְלֹא תִשָּׁבֵית מִלַּח בְּרִית
אֶלֶּהָּ מֵעַר מִנְהַתֶּה עַל כָּר-
קֶרְבַּנְךָ תִּקְרִיב מִלַּח: ס י' וְאִם

בעשטרייען, דאן זאלן,
אלו איין בגרנים דייגען
גאטטען, זאלן דא נישט
היין דייגען שפיוועאפערן
פעהלען לאסען: פילמעהר
זאלן דא בייא זאלען
דיא

תקריב

דייגען אפפערן אויך זאלן ברייגען: (יד) ווען דא

תרגום אונקלוס

רשיי

תַּמְלֵחַ וְלֹא תִבְטַל מִלַּח קָרִיב אֶלֶּהָּ
מֵעַל מִנְהַתֶּה עַר כָּל קֶרְבַּנְךָ תִּקְרִיב
מִלַּח: (י' וְאִם

ותמרים: (יג) מלח ברית - שהברית כרותה
למלח משעת ימי בראשית שהובטחו המים
התחתונים ליקרב במוצח במלח וכיסוד המים
בצג: על כל קרבנך: על עולת בהמה ועוף
ואמורי

באור

שש מנחה יאמר על כל הקרבנות שהן כלס מנחה לה', והניקוהו בייקוד על הסלת מטעם
המבואר שם, לכן אמר עתה שכל קרבן שתקריב מנחה לה' הן עולה הן שלמים הן יבזה
תמלח במלח: במלח המלח, אלו אמר תמלח לבד, הייתי אומר במי מלח, ת"ל במלח
מלח ממש, כן הוא בת"כ: ולא חשבו, כל השנתה בטול והפסק, ועוד לדבר עליו
בעו"ה (פרשה ד"ג ג' ול"ב): ברית אלהיך, פי' רש"י ז"ל שהברית כרותה למלח משעת י"ב
שהובטחו המים התחתונים לקרב במוצח במלח וכסוד המים בצג, וזה דרך אנדה, וראב"ע
ז"ל פי' הכנסתי בברית והשבעתיך שלא תקריב תפל ולא יאכל כי הוא דרך ציון, וזה דרך
רחוקה, גם כפי הקבלה בדיעבד יונא בגרניר מלח אחד, אבל ברית אלהיך לדעתי הוא
ברית עולם משעת ימי בראשית כי אז נתן השם חוק לכל דבר, עליו כאמר אם לא בריתי יומם
ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי (ירמ' ל"ג כ"ה), ולכן אמר והקמותי את בריתי אתך,
שבו יקום בריתי ברית עולם, שלא יאבדו המינין כלם במבול, שלכל אחד נכרת ברית, והוא
חקו יטבעו לעד לעולם, וברית מלח הוא שיתקיים לא יבאש ולא יתליע, גם בו ישמרו כל מיני
מוץ מההבאש, ואין כמוהו בענין זה בכל המונות שתחת השמש, וגורת השם הוא שיתן מנוח
על כל הקרבנות העולות למוצח, להורות על הקיום, ולפי שנכרת ברית למלח שיתקיים,
לכן כל קיום עולם שתחת השמש נמשל לברית מלח, כמו הכהנה שנתנה לזרע אהרן עד
עולם, אמר ברית מלח עולם הוא (במדבר י"ט י"ט), וכן המלכות שנתנה לדוד ולזרעו עד
עולם, כאמר ה' אלהי ישראל נתן ממלכה לדוד על ישראל לעולם לו ולבניו ברית מלח,
(ד"ה ב' י"ג ה'), והתבונן שאמר כאן ברית אלהיך, ובכל הפרשה לא נזכר שם לאלהים,
כמו שנארכו (פרשה א' ב'), לפי ששם אלהים נזכר תמיד בברית שמים וארץ, כי אלהים
שם הדיין והשופט, ששפט על כל דבר בחכמה, ונתן לכל דבר חקו בצדק, וחוק נתן למלח
שיתקיים, ובפרושנו למ' בראשית בארנוהו, ולרמב"ן ז"ל בזה דברים אחרים קחם מספרו,
(והרב המעתיק פי' המלח הוא כנוי לקיום הדבר על תמונתו וכמותו מבלי שנוי ותעורה כלל,
כי הדבר הנמלח לא יתעפש אף לא ימית, ולזה הוא תאר לברית קיום וכאמין, ברית מלח,
הוא הברית אשר ישמר על תמונתו מבלי חסרון ותוספות, ועם הקרבן הוא מורה על קיום
הברית אשר כרת ה' עמו): ברית, אפרשנו בעו"ה (פרשה כ"ו ט'): מעל מנחתך,
מכל הדברים שתביא לי למנחה, אבל בחולין לא נזכר על כלן: על כל קרבנך, על עלית
בהמה ועוף ועל אימורי כל הקדשים כלם, מפי' רש"י ז"ל: (יד) ואם תקריב מנחה בבגורים,
אמרו רבותינו ז"ל שבמנחת העומר הכתוב מדבר, שהיא באה אביב בשעת ביטול התבואה,
ומן השעורים היא באה, כאמר כאן אביב, ובאמר להלן כי השעורה אביב, וכמו שא"כ

רש"י

תרגום אשכנזי

ויקרא ב

דיא ערוטלינגע אלו שפיווע-
אפפער דעם עויגן דאר-
ברינגוט : פאן רייפען קארן
אערן , אים פייאר געוענגט ,
אונד אין גרויפען צערשטאסן ,

תקריב מנחת בכורים ליהוה
אָבִיב קָלוֹי בָּאֵשׁ גֵּרֶשׁ כְּרַמְל

תקריב

זאללוט

תרגום אונקלוס

רש"י

תקריב מנחת בכורים קדם יי אביב
קְלִי בְנוֹר פִּירוּבְנֵי רִבְיָן תִּקְרַב

ואמרו כל הקדשים כולן: (יד) ואם תקריב
הרי אם משמש בלשון כי שהרי אין זה רשות
שהרי במנחת העומר הכתוב מדבר שהיא חובה
וכן ואם יהיה היובל וגומר (במדבר ל"ו) :

מנחת בכורים * במנחת העומר הכתוב מדבר שהיא צאה אביב בשעת ביטול התבואה ומן
השעורים היא צאה כאמר כאן אביב וכאמר להלן כי השעורה אביב (שמות ט'): קלוי
באש * שמיישין אותה על האור באביב של קלאים אלוכלי כן אינה נעמכת בריחים לפי
שהיא לחה: גרש כרמל * גרוסה בעודה לחה גרש לשון שזירה ושחיכה גרוסה
בריחים של גרוסות כמו ויגרס בחנן (איכה ג') וכן גרוסה נפשי (תהלים קי"ט): כרמל * בעוד
הכר מלא שהתבוא' לחה ומלא' בקאין שלה וע"כ נקראי' המלילו' כרמל וכן כרמל בנקלוט
(מלכ"ב ד' ד')

באור

רש"י ד"ל, גם רש"ס ז"ל פי' ואם תקריב, לכשתקריב מנחת העומר ויפה פי', שכן קבלת
אבותינו והיא האמת, ולשון ת"כ ואם תקריב מנחת בכורים לה' זו מנחת העומר, מניין
היא צאה מן השעורים, או יוכל מן החטים, א"ר אלעזר נאמר כאן אביב וכאמר אביב במדרי',
מה אביב האומר במדרי' שעורים, אף כאן שעורים, והרא"ם ז"ל תמה מניין להם שזמנחת
העומר הכתוב מדבר, ואם בעצור שכתוב מנחת בכורי' ובעומר כתוב ראשית קנידכס,
שוא בשתי הלחם של עזרת הכתוב מדבר, שגם זה כאמר בכורים לה', והשיב שהיתה
קבלה בידם מומה רבינו ע"ה שהעומר צא מן השעורים, ומנאו כתוב כאן אביב קלוי
באש, וקבלו ג"ל אביב אביב עמזרים שהוא שעורים, ואחר שהכתוב מדבר במנחת שעורים,
ידעו שזמנחת העומר מדבר, וכמה רסוקים דברים אלו מדעתי, אלא כפשוטו שהכתוב
קראה מנחת בכורים, ואין זה אלא העומר שהוא ראשית הקציר, שאי אפשר לומר שתי
הלחם, שהרי אין בשתי הלחם קומץ למוצח, וכאן אמר שיקטיר קומחה, וגם אם תאמר
שנפרש אמור סתם וכאן פירש שיקמץ ממנו באמרו והקטיר הכהן את אוזרתה מוגרשה
ומשמנה וגו' (פסוק ט"ז), איך אפשר לומר כן והכתוב אומר חמץ תאפינה (פרש' כ"ב
י"ז), ולמעלה אמר קרבן ראשית תקריבו וגו' ואל המוצח לא יעלו לריח ניחח (פסוק י"ד),
וכמו שפרשנו, ועוד מוכחה טעמים מתברר שהכתוב מדבר במנחת העומר וכמו שאוכיח
לפנינו, ולכן לא הצטרפו רבותינו לברר זה בראיות, אבל רצו לברר שזמנחת העומר היתה
של שעורים, ואדבר גם על זה בסמוך, ואם עדיין יאמר הטוען שזמנחת הכתוב מדבר במנחת
כדבה של יחיד, כשמביא מנחה מבכורי עדה לה', להודות לו על חסדו, וכמו שדמה
ראב"ע ז"ל שפי' ואם תקריב מנחת בכורים, רבים אמרו שזמנחת אדם חיוב (כלומר שפרשנו
על מנחת העומר), ולפי דעתי כי אין צורך כי החיוב הוא ראשית בכורים (כלומר להביא
בית ה' ראשית הפירות שנכרו תחלה) לא הבכורים, (כלומר לא מנחה מבכורים) והרוב'
להביא מנחה מבכורים כדבה מביא, אבל דרך זה עתלקלות בסדר המקראות, שאם במנחת
כדבה מדבר, למה לא בכתבה למעלה אחר מנחת בלת, בהיותה מנחת בלת כמוה, ושוב
לא היה צריך להכתב אלא פסוק ואם תקריב מנחת בכורים וגו' ואמריו יאמר והבאת את
המנחה אשר יעשה מאלה וגו' שנה כלל שלשה המנחות להגשה ולקמינה ולהקטרה, וככה
יכלול גם מנחת בכורים, ומה צורך עוד בפסוקים הסמוכים ונתת עליה שמן וגו' (פסוק
ט"ו)

ט"ו), והקטיר הכהן את אזכרתה (פסוק ט"ו), אין זה אלא שהראשונות נדבה, וזאת
מנחת צבור, ולכן נכתבה בפני עמונה באחרונה, עמוד והתבונן שלא תמנח בנימחת העומר
בפרשת אמור מה משפטה, כי לא אמר אם יש מונח למונח או לא, כי סתם ואמר והבאתם את
עומר ראשית קצירכם אל הכהן (פרשה כ"ג י') והניף את העומר לפני ה' לרצונכם וגו'
(שם שס ה')? ואם תשיב שסמכה תורה על האומר בדין המנחות בפרשת ויקרא, אין מנחת
העומר דומה להן שכלן נדבה והיא חובה, כלן מנחת יסוד והיא מנחת צבור, כלן בלות סולת,
והיא מלילות בשבלים, כלן חטים והיא שעורים, ויותר היינו דנין אותה משתי הלחם שאין מהן
דבר למונח, ואם תתעקש לומר שמה כך דעת התורה, אם כן הי' ראוי לומר בה שהיה
לכהן כי נכתבה קודם שתי הלחם, אין זה אלא שהיא מפורשת כאן שצריכה שיהיו ולבונה
וקמינה והקטרה ככל המנחות, ולכן לא הוזכר לפרש שם עוד, ועוד אמרו ב"כ ואם תקריב
מנחת בכורים לה', זו מנחה באה חובה (פי' זהו העומר) יכול נדבה (פי' מלאן ואם, ותשובה
למנחות האמורות למעלה) כשהוא אומר והבאתם את עומר ראשית קצירכם אל הכהן לומר
שאינה באה אלא חובה, ויותר מפורש ב"כ כרשת אמור אכל שתי הלחם, שאמר ר' שמעון
אם תאמר זו משל צבור ולהלן משל יסוד, אמרתי לאו אם זו ראשית קציר אין להלן בכורים
לה', ואם להלן בכורים לה', אין זו ראשית קציר, ושם אפרשנה
בעו"ה, וטעם שלא נזכרו פה דין השירים, אם הן לאהרן ולבניו, או דין אחר להן, תשמע
מומי בעו"ה (פרשה ו' י'), והסתכל עוד בחכמת הכתיב שזכר בפרשה זו לבד המנחות
הדומות זו לזו במתן שמן ולבונה וקמינה ושירים, והן חמש מיני מנחות האמורות כאן
שכללן מנחת העומר, וכל האחרות אינן שוין להן, כי מנחת חוטא עני ומנחת קנאות אין בהן
שמן ולבונה, ולחם הפנים ושתי הלחם אין מהן קומץ לעצב, ומנחת תבתי ומנחת שנת
אין בהן שירים שכלן למונח. וכתבתי כל זה לפרש העקראות על מכוון, ולהראות שדברי
מוקדמי התורה כאמרו מאד: אביב, כל המנחות מוקדש סלת, וזו צריכה שתתקדש אביב,
כי מלת אביב על השבלים שהורע מבושלת בתוכן, כמו בי בחדש האביב יבאת וגו' (דברים
ט"ז א'), בחדש שהתבואה עומדת בקמותיה, וכן כי השעורה אביב והפשתה גבעול (שמות
ט' ל"א), שעמדה מבושלת בשבלים, כי העומר קוצרין אותו בליל י"ו בניסן, ומביאין הקציר
לעזרה ושם בוררין ודשין ועוסקין אותו, ושרש המלה אבב, כמו עודנו באבו (איוב ס' י"ב),
שזהו משקל הכפולים כמו מן קצו ומן חקן חטו, וכן לראות באבי הנחל (ש"ה ו' י'), וכן
תרגם הרב המעתיק (רייפן קארן אערן), וראש ע"ז"ל אמר נקרא כן בעבור שהוא ראשון,
והוא מגזרת אב, ולדעתו שהכתוב מדבר במנחת בדה אינה ראשון, אם קדמוהו אחרים,
ואם בעבור שהוא ראשון מנחתיו, מה טעם להזכירו אחר שאמר מנחת בכורים, ובהיות
שמדבר במנחת העומר וקראה אביב, מסביר נדע שבה מן השעורים, שהן מבושלות בחדש
ניסן בארץ ישראל ובסביבותיה, ואין כן החטים שקציר שלהם הוא בחדש סיון, וראיה וכן
שבושות וגו' בכורי קציר חטים (שמות ל"ד כ"ב), ועל כן נכתבה השעורה במזרים ולא החטה,
כאמרו כי השעורה אביב וגו' (שם ע"ג ל"א), והחטה והכוסמת לא נזכרו כי אפילו הנה
(שם), שמתאחרות להבשל, ומזרים וא"י שכבות ומן קציר תבואות שלהם שיה, ואולי שזהו
עצמו מה שאמרו למעלה בשם רבותינו באמר כאן אביב וכאמר להלן במזרים אביב, מה להלן
שעורה וכו', שאינה גזירה שיה מקובלת לכל שהרי ר' עקיבא למדו ממקום אחר, אלא ראיה
שאביב של עומר באמר על השעורה המתבשלת בעת ההיא וכן הוא בארץ ישראל, וזה לשון
כאמר להלן במזרים, שלא היה צריך לפרש במזרים, אלא רומז שנאמר כן על ארץ הקרובה
לא"י שהיא מזרים, אלא שעדיין יש לפקפק שמה העומר בא מחטים העומדים בשדה טובה
שממחרת להתבשל גם בימי ניסן, או שהביא שליט, ועל כן חזר ר' עקיבא ולמד בענין אחר:
קלוי באש, יש בזה מחלוקת בינוס' מנחו' (דף ס"ז ע"א) שם שנינו קצרוהו ובתורה בקופות,
הביאוהו לעזרה והיו מהבהבין אותו באור כדי לקיים בו מנחת קלי (כלומר שהבהבו השבלים
שקצרו באור) דברי ר' מאיר, ושכמים אומרים בקנים ובקולסות חובטין אותו כדי שלא
יתמעך, כתבוהו לאבוב, ואבוב היה מנוקב, כדי שיהא האור שליט בכלו, (כלומר תפלת
חובטין הורע מן השבלים, ואח"כ גותנין השעורים באבוב שתשלוט בהן האור) ואפשר לומר
לפי שהעומר מתיר שלשה מיני מן העשויין מן התבואה החדשה כאמרו ולחם וקלי וכרמל לא
תאכלו וגו' (ויקרא כ"ג י"ד), דקדקה תורה שיהיה העומר כולל אותן, שהוא עצמו לחם,
ששיריו

תִּקְרִיב אֶת מִנְחַת בְּבוּרֶיךָ :
טו וְנָתַתְּ עֲלֶיהָ שֶׁמֶן וְשִׁמְתָהּ עָלֶיהָ
לכנה

ואלרט דוא דיא שפיווע
אפפער דיינער ערוטרלינגע
דארבריינגען : (טו) דוא מוסט
אעל דאריוף גיסען אונד

תרגום אונקלוס

תִּקְרִיב יֵת מִנְחַת בְּבוּרֶיךָ : (טו) וְנָתַתְּ עָלֶיהָ מִשְׁחָא וְתִשְׁנִי עָלֶיהָ לכוונתא

באור

שיריו אוכלין הכהנים מנות, גם הוא קלוי באש, גם גרש כרמל, ומלת קלוי על הצריבה, לא על השריפה לאפר, ושרשו קלה, וקלוי ביכוני פעול כמו העשוי לכס צמחים (שמות ג' יו'), ולפי שהצריבה תתכן ע"י ברזל חס, דקדקה תורה ואמרה באש, וכן אשר קלס מלך בכל באש (ירמי' כ"ט כ"ב), וכן תרגם הרב המעתיק (אם פייאר גזענט): גרש כרמל, טחון ושבור, כמו גרסה כפאי לתאבה (תהלים קי"ט ד'), והשי"ן והסמ"ך מתחלפין, כי אשר שהוצבה באש טוחנין אותו ברחים של גרוסות, כמו ששנינו (מנחות שם שם) נתנוהו ברחים של גרוסות והוציאו ממנו עשרון, שהוא מנופה בי"ג כפה, כלומר שנטחן ברחים של גרוסות המשברות אותן לשברים קטנים, ואינו טוחן דק דק, שלא יתערבו הסובין בנפה עם הסלת ואחר הטחינה מעבירו מנפה גסה לדקה ממנה י"ג פעמים, עד שמוציא משלש סאין עשרון אחד למנחת העומר שהוא מנופה מאד וסלת נקיה, וגם הרב המעתיק תרגם גרש כרמל (אין גרויפן צרשטאסן), ומלת כרמל תרגם (קארן אערן), הכוונה שתי' המנפה בשבלים וקאין, וכן נראה לכאורה מלשון רש"י ז"ל, שפי' כרמל בעוד הכר מלא, שהתבואה לכה ומלאה בקאין שלה, ועל כן נקראים המלילות כרמל, וכן כרמל בצקלונו, ולפי' זה יקשה שהי' לו לומר אביב כרמל קלוי באש גרש, כמו שתרגם המתרגם (פאן רייפן קארן אערן, אם פייאר גזענט), ועוד גרש כרמל סמוך בטעם, ואי אפשר שטוחן המלילות, שהרי תחלה חיבטין השבלים קודם שמהנהגן באור, ואחר ההנהגו טחינה, גם הוא בגד הדעת שיטחנהו בשבליו, ואדמה כי לפרשו כרמל טעם לגרש, למה גורסין אותו לשברים, ולא טוחנין אותו היטב הדק, לפי שבא העומר מל מלילות לחות ומלאות, ואם יטחן דק דק, יתערבו בו הסובין, לכן בתחלה גורסין אותו ואחר כך יוציאו הסולת ע"י י"ג נפות וכמו שאמרו, וממלת כרמל אנו למדין שדרך להיות מתבואה לכה, שנהייתה בקמה ומבשלת גרעיניה ספוגים וממלאים בה י"ג נפות, וזהו שאמרו רבותינו (מנחות ס"ו ע"ב) דבי ה' ישמעאל תכא כרמל כר מלא, שכולת העבה ככר, צריכה להיות מלא, שאם נקצרת קודם לכן, מתיבטין הגרעינין ומתקצרת השבולת, ומהו תבין למה היתה קצירת העומר צליל י"ו ודושה אפילו שנת, שאם יקצר קודם לכן תיבטנה המלילות, וזהו שאמרו (שם דף ע"ב ע"א) לפי שמהינה להביא מן הלח, מניין שאם לא מבי' מן הלח יבוא מן היבש ת"ל תקריב, ופי' רש"י ז"ל מן הלח, דכתוב כרמל, כי אפשר שיהיה ראשית הקציר ואביב ויבש, בהיותו נקצר איו ימים קודם הפסק, וכן כל כרמל שצמקרא תבואה חדשה לכה בשבולת שלה והן המלילות, ובפרשת אמור אי"ה אפרש עוד, וראוי לתרגם (אין גרויפן צרשטאסן פרישן קערנרן): תקריב אה מנחה בבוריך, מלשון הכתוב נראה שהוא קובה, ושדבר על מנחה אחת יודעה שהיא העומר, ולולי כן הי' אמור תקריבנה ודיו, והנה פי' הכתוב שא תקריבנ' לעזרה סלת כשאר מנחות, אלא אביב קלוי באש: (טו) ונחת עליה שמן, כמו שאמרתי לך במנחת סלת, שמן בכלי ושמן על הסולת לצלילה ושמן ליניקה, ולפי שמפורש למעלה, סתם ואמר ונתת עליה שמן, שהוא לוג השמן, ונתרבה כל זה במאמר מנחה היא: ושמת עליה לבונה, על מקצתה וחוזר ולוקחה מומ' קודם הקמיצה, כמו שפרשנו: מנחה הוא, כמו כל מנחת סלת, לכן שמן מעשיה למעשה מנחת סלת: (טו) והקטיר הכהן אה אוכרתה, שהוא הקימן, וידענו שקימן מנחה כמו שמפורש למעלה (פסוק ב'): מגרשה

ויקרא ב ג

תרגום אשכנזי כ

לְבַנְתָּהּ מִנְתָּהּ הוּא : טז וְהִקְטִיר
הִכִּינָה אֶת־אֲזֻכְרָתָהּ מִגְרָשָׁהּ
וּמִשְׁמָנָהּ עַל כָּל־לְבַנְתָּהּ אִשָּׁה
לַיהוָה : פ רביעי

ג ח וְאִם־זָבַח שְׁלָמִים קָרְבָּנוֹ
אם

אונד וויירויך דארויף לעגען :
עז איזט איין שפייזעאפפער :
(טז) דער פריזסער זאלל דען
טהייל, וועלכער אין דופט
אויפשטייגען זאלל, פאן דען
גרויפען אונד דעם אעל,
געבזט אללעס וויירויך, אין
רויך אויפגעהן לאסען : עז
איזט איין פייאר אפפער, דעם
עוויגען צו עהרען :

ברונגט

ג (ח) איזט אבער זיין אפפער איין פריידענאפפער :

תרגום אונקלוס

רש"י

לְבֹנְתָא מִנְתָּא הִיא : (טז) וְיִסִּיק ג (א) שלמים - שמיילי' שלום בעולם .
פְּהִנָּא ית אדְפְּרָתָהּ מִפְּרוּכָהּ וּמִמִּשְׁחָה ד"א שלמים שיש בהם שלום למזבח ולכהנים
על כל לבונתא קרבנא קדם יי :
ג (ח) ואם נכסת קרשיא קרבניה אם

באור

מגרשה ומשמנה, כמו מסלתה ומשמנה, אבל לפי שסתם סלת חטים כמו שכתבנו (פסוק א'), ומנחה זו שעורים אמר מגרשה תחת מסלתה, והכונה שיקמון מן עשרון הסולת, שיכא משלש סאים גרש אחד שעבר ב"ג כפות: על כל לבנתה, מלבד הלבוכה שמקטירה בפני עממה, והיא בכלל אזכרתה, וכמו שפרשנו (פסוק ב'): אשה לה', הקוין והלבוכה יהיו מתן אל לשם מי שאמר והי' העולם, כמ"ש (פרשה א' ט'), ולא אמר ריח ניחח, לפי שהיא מנחת סלת, וכבר נאמר בה ריח ניחח (פסוק ג'), ועוד שבעומר כבר נאמר והניף את העומר לפני ה' לרנבוכס (פרשה כ"ג י"א), וידענו שהוא ריח ניחח :
ג (א) ואם זבח שלמים קרבנו, הקדים עולה ומנחה שהן קדש קדשים, ועתה ידבר בשלמים שהן קדשים קלים, והכפרד ממלת שלמים הוא שלום, ומאילו ושלום מריאכס (עמוס ה' כ"ב), כמו מן מלך מלכים, ומן חדר חדרים, לא שבתורה לא מנחיהו כפרד, כמו שמנחנו עולה מנחה חטאת ואשם, אלא מתרבה בכל מקום בשם שלמים, ובפי' רש"ס ז"ל לשון שלמים משמע לשון כדר שזריך לשלם את כדרו והוא לשון תשלומים, ואינו נכון כפי דקדוק המלה כי הנפרד מן תשלומים שלום, כמו באוימי השלום (שם ל"ב כ'), ונרבוו ושרומים כמו שנת ושרומים לריב זיין (ישעיה ל"ד ח'), ועוד גם נודר עולה חייב לשלם ותקרא גם היא כן ? ורמז"ן ז"ל עשאו לשון שלמות, כמו אבנים שלמות וכל חפצו אשלים, וגם פרושו אינו כמשפט הלשון, שבלשון שלמות הנפרד שלום ונרבוו ושרומים, כמו האנשים האלה שלמים הם אתנו (בראשית ל"ד ז' א'), ועיקר כדעת רבותינו ז"ל שעשאוהו לשון שלום, ואמרו בת"כ ר' יהודה אומר כל המביא שלמים מביא שלום לעולם, ובדרכס פי' רש"י ז"ל שלמים שמיילין שלום בעולם, ואם נרבוו יאמר ושרומים, כמו ולשלומים למוקש (תהלים ס"ט כ"ג), דומה לענין שברנו על שם מנחה (פרשה ב' א'), שהניח שם זה לייחד בו הקרבן ואם ענינו כמו מנחה, וכן שלמים שם לייחד בו הקרבן, וענינו כמו שם שלום ושרומים כי שלום בלה"ק היא ההגלחה, כמו השלום אביוס הזקן (בראשית מ"ג כ"ג), ראה נא את שלום אחיך ואת שלום הבאן (שם ל"ז י"ד).